

4.	Viviparidae	3	425	42	Андрійчук Т. В.
5.	Lymnaeidae	6	122	20	ІЗШК
6.	Bithyniidae	2	20	4	ІЗШК

На території України поширені річкові басейни Дніпра, Дністра, Дунаю, Сіверського Дінця, Південного Бугу, Західного Бугу.

У басейні Дніпра виявлено 16 видів черевоногих: *Ph. acuta*, *Ph. fontalis*, *Th. fluviatilis*, *A. septemgyratus*, *P. planorbis*, *A. contortus*, *A. leucostoma*, *S. nitida*, *A. vortex*, *Ch. rossmaessleri*, *A. acronicus*, *A. vortex*, *P. corneus*, *V. viviparus*, *V. connectus*, *L. stagnalis*. Басейн Дністра представлений таким видовим складом черевоногих: *Ph. acuta*, *A. septemgyratus*, *S. clessini*, *V. viviparus*; басейн Дунаю – *Ph. acuta*, *Th. fluviatilis*, *Th. danubialis*, *A. septemgyratus*, *A. spirorbis*, *A. vortex*, *P. corneus*. В басейні Сіверського Дінця виявлено *Ph. acuta*, *Th. fluviatilis*, *P. corneus*, *V. viviparus*, а у водоймах Південного Бугу – *Ph. acuta*, *Th. fluviatilis*, *P. corneus*. Басейн Західного Бугу в малакологічній колекції ЖДУ представлено 12 видами: *Ph. acuta*, *Th. fluviatilis*, *V. viviparus*, *V. connectus*, *L. stagnalis*, *L. corvus*, *L. palustris*, *L. ampla*, *L. balthika*, *L. auricularia*, *B. tentaculata*, *B. leachii*.

Основні колекціонери гастропод Андрійчук Т. В. (Viviparidae), Гарлінська А. М. (Physidae), Гарбар Д. А. та Увасва О. І. (Planorbidae), Тарасова Ю. В. (Neritidae). Також формуванню цієї малакологічної колекції сприяли збори студентів природничого факультету ЖДУ ім. Івана Франка, аспірантів, співробітників Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАНУ.

Література

1. Шидловський І. В. Історія музейної справи та зоологічних музеїв університетів України / за ред. Й. В. Царика / Ігор Шидловський. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 112с. – (Серія «Біологічні Студії»).

УДК: 591.9

СТРУКТУРА КОМПЛЕКСІВ ДОЩОВИХ ЧЕРВІВ(OLIGOSCHAETA, LUMBRICIDAE) ЧУДНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Р. О. Деревницький, О. В. Гарбар

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008.

Одним з перспективних напрямів екології є дослідження сукупності видів в межах різних біоценозів. Такий підхід отримав широке розповсюдження в ґрунтовій зоології. На приклади дощових черв'яків можна продемонструвати зміни видового складу безхребетних в залежності від фізико-географічних і ґрунтово-кліматичних чинників. В наш час ґрунтовий покрив зазнає істотного негативного впливу з боку людини. В результаті господарської діяльності людства змінюється структура та хімізм ґрунтів, змінюється вологість, відбувається ерозія ґрунту та ін. [2, 4].

Оскільки більшу частину Чуднівського району займають мішані та широколистяні ліси, ґрунти під якими є малородючими, та беручи до уваги велику ґрунтоутворюючу роль дощових черв'яків, вивчення фауни та екології люмбрицид є досить актуальним саме для цього регіону [3].

Мета роботи - дати комплексну характеристику люмбрикофауни досліджуваної території, а саме: визначити видовий склад дощових черв'яків, їх належність до певних біоценозів та виявити, які саме життєві форми притаманні різним типам фітоценозів. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

1. Встановити видовий склад фауни дощових черв'яків Чуднівського району;
2. Здійснити порівняльний аналіз комплексів дощових черв'яків найпоширеніших фітоценозів Чуднівського району.

Матеріалом для даної роботи послужили збори дощових черв'їв з території Чуднівського району Житомирської області, зроблені восени 2015р. Збір, транспортування і дослідження лямбтрицид проводили за загальноприйнятими методиками [1, 3].

Під час дослідження ґрунтів Чуднівського району було виявлено чотири види черв'їв; *Dendrodrilus rubridus*, *Lumbricus rubellus*, *Lumbricus castaneus*, *Lumbricus terrestris*[4].

L. terrestris – один з типових європейських видів дощових черв'яків. Довжина тіла від 12 до 30 см. Тіло тварини спереду червоне, ззаду бліде.

L. rubellus – довжина тіла від 60 до 150 мм, ширина від 4 до 6 мм і має приблизно 100 сегментів. Забарвлення тіла від червоного до червоно-фіолетового кольору, на кінці тіла світліша.

L. castaneus – зазвичай червонувато-коричневий або червонувато-фіолетовий, переливчастий. Вони, як правило, близько 25-105 мм в довжину, і є близько 95-120 сегментів.

D. rubridus – є одним з видів дощових черв'їв родини Lumbricidae. Забарвлення тіла червонувато-коричневого кольору. Розміри тіла від 35 до 110 мм, ширина від 3 до 5 мм [5].

Література

1. Загороднюк И. В. Оценка таксономического разнообразия фаунистических комплексов / И. В. Загороднюк, И. Г. Емельянов, В. Н. Хоменко //Доповіді НАН України. – 1995 . – N 7. – С. 145-148.
2. Бызова Ю. Б. Количественные методы в почвенной зоологии / Ю. Б. Бызова, М. С. Гиляров. – М.: Наука, 1987. – 288 с.
3. Гиляров М. С. Почвенная фауна и плодородие почв / М. С. Гиляров. – М.: АН СССР, 1953. – С. 109 - 123.
4. Перель Т. С. Распространение и закономерности распределения дождевых червей фауны СССР. / Т. С. Перель. – М.: Наука, 1979. – 272с.
5. Шарова И.Х. Зоология беспозвоночных / И.Х. Шарова. – М.: Владос, 2002. – 489с.

УДК 595.792(477)

ПОПЕРЕДНІ ДАНІ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ІЗДЦІВ-АФІДІЙН (HYMENOPTERA, BRACONIDAE: APHIDINAE) – ПАРАЗИТОЇДІВ ПОПЕЛИЦЬ (APHIDIDAE) НА ВОЛОШКАХ (CENTAUREA, ASTERACEAE) У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

А. С. Зінченко¹, М. О. Калюжна²

¹Національний науково-природничий музей НАН України, вул. Б. Хмельницького 15, м. Київ, 01601, Україна, e-mail: anastazi.de.resto@gmail.com

²Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 01601, Україна, e-mail: kaliuzhna.maryna@gmail.com

Дослідження та відомості, що стосуються тритрофічних зв'язків між рослинами, попелицями та паразитоїдами дають важливу екологічну інформацію щодо взаємодій у трофічних мережах при дослідженнях біорізноманіття, при роботі із захисту рослин з використанням аборигенних та завезених агентів біологічного контролю, враховуються в охороні природи [2].

В Україні зареєстровано 65 видів волошок (Asteraceae) [11], із них найбільш звичайними є *Centaurea cyanus* L. та *Centaurea steobe* L. Обидва види відносяться до рудерально-сегетальної рослинності, часто зустрічаються на полях у ячмені, пшениці, житі; уздовж доріг по всій Україні. Ці види можуть бути резервуаром паразитоїдів для регуляції чисельності попелиць у агроценозах. Також дані щодо тритрофічних зв'язків «волошки»-«попелиці»-«паразитоїди» є важливими з огляду на те, що звичайний в Україні вид *C. steobe* через активну інвазію у Північній Америці, є об'єктом біологічного контролю у США [12, 13].

Попелиці (Aphididae) є одними з економічно важливих шкідників сільськогосподарських культур в усіх ґрунтово-кліматичних зонах України. Протягом вегетації злакових, олійних та овочевих культур попелиці заселяють майже 30%, а в осередках – 50-70%, подекуди до 100%